

КАРПАТСЬКИЙ РЕЙД — операція Сумського партизанського з'єднання під командуванням **С. Ковпака**. Проведена у червні–жовтні 1943 згідно з оператив. планом бойових дій партизанів України на весняно–літній період, затв. ЦК ВКП(б) і Держ. комітетом оборони СРСР. Перед з'єднанням поставлено завдання вийти рейдом на тер. Чернів. обл. для здійснення там диверсій на нафтопроводах і комунікаціях ворога, організації партизан. руху, а також вивчення можливостей ведення партизан. боротьби у Польщі, Чехословаччині, Угорщині та Румунії. З'єднання нараховувало понад 1900 бійців, об'єднаних у 4 батальйони, озброєних, окрім гвинтівок, автоматів і пістолетів, гарматами, мінометами й станк. кулеметами. Рейд розпочався з білорус. с. Мілашевичі. 24–25 червня під час форсування р. Горинь (притока Прип'яті, бас. Дніпра) між селами Корчин і Звіздівка (Людвипіл., нині Костопіл. р-ну Рівнен. обл.) авангард зіткнувся з бійцями УПА, які намагалися зашкодити переправі. Після переговорів, ініційов. комісаром з'єднання **С. Рудневим**, вони без бою пропустили рад. партизанів. У ніч з 6 на 7 липня з'єднання перетнуло кордон між райхскомісаріатом «Україна» і дистриктом «Галичина», що входив до складу Ген. губернії, та розгорнуло активні бойові дії: здійснено низку диверсій на залізнич. і шосей. комунікаціях, підірвано кілька ешелонів, зруйновано 4 мости, завдяки чому на тривалий час зупинено рух на залізниці Тернопіль–Проскурів (нині Хмельницький), яка мала стратег. значення. Нім. адміністрація відразу ж організувала наступ попл. м. Скалат (Терноп. обл.), однак партизани розгромили ворога і захопили місто, де здобули значні трофеї — продовольство та майно. У ніч з 12 на 13 липня Шалигін. загін з'єднання раптовим ударом вибив німців із с. Раштівці (Гусятин. р-ну Терноп. обл.), після чого проти партизанів спрямовано авіацію. 15 липня з'єднання було блоковане майже 3-ма тис. нім. солдатів, однак зуміло вирватися з оточення і увійшло в Карпати. Німці перекинули у цей р-н додатк. сили, заблокували партизанів у горах, а невдовзі почали завдавати постій. авіац. ударів. Спроби вирватися з оточення були безуспішними, оскільки з'єднання виявилось невідповідним до ведення ефектив. бойових дій у гірській місцевості. За таких обставин партизан. командування наказало знищити гармати, міномети й станк. кулемети, а вантаж і поранених пере-

класти на верхових коней. Уранці 4 серпня майже 1,5 тис. партизанів 3-ма удар. колонами несподівано атакували смт Делятин (Надвірнян. р-ну Станіслав., нині Івано-Фр. обл.), де знаходився нім. штаб. Партизани пройшли через усе с-ще, і лише на виході їхній авангард на чолі з **С. Рудневим** зіткнувся з колоною німців на автомашинах (до 1 тис. вояків), що прибула з м. Коломия (Станіслав. обл.). Аби дати змогу осн. силам вийти з міста, **С. Руднев** з кількома десятками бійців вступив у зустріч. бій з ворогом. З'єднання вирвалося з оточення, але знову вимушено відійшло в гори, **С. Руднев** і його загін загинули. 5 серпня на нараді командирів і комісарів ухвалено рішення розділити з'єднання на 6 бойових груп і кожній з них самостійно йти на прорив, а потім знову зустрітися в обумовленому місці й продовжити бойові дії в Прикарпатті. Німці, які не чекали повтор. атаки, не зуміли перешкодити партизанам вирватися з оточення, хоча й організували переслідування. Втрата важкої зброї та боєприпасів і фіз. втома не дали змоги з'єднанню продовжити боротьбу в Карпатах. Тоді групами (великими й малими) і по одному партизани рушили на Полісся. 23–27 вересня попл. м. Городниця зустрілися групи **С. Ковпака**, **П. Вершигори**, **М. Павловського** (загалом понад 600 бійців), наприкінці того ж місяця вони вийшли в р-н свого постій. базування на Поліссі. Рейд у Карпати, що тривав майже 100 днів, розцінений ЦК КП(б)У й Укр. штабом партизан. руху як найблисучіший з усіх, здійснених укр. партизанами. Загони з'єднання пройшли 4 тис. км по окупов. тер., у боях і диверсіях знищили бл. 3,5 тис. ворожих солдатів і офіцерів, підбили 2 літаки, 4 танки, 5 гармат, спалили 333 автомашини, зруйнували 40 нафт. веж, 13 нафто-сховищ, 3 нафтопереробні заводи, підірвали 19 ешелонів, 47 залізнич. і шосей. мостів довж. 3,6 тис. погон. метрів. Втрати партизанів вбитими і зниклими безвісти склали бл. 600 осіб. Водночас рейд засвідчив, що план його проведення був украй ризикованим, оскільки ініціатори та розробники — ЦК КП(б)У й Укр. штаб партизан. руху — в поспіху, намагаючись догодити кер-ву СРСР, не врахували багатьох важливих обставин проведення бойових партизан. операцій у Карпатах, зокрема що укр. насел. не надасть бажаної підтримки партизанам і що гармати та міномети у гірських умовах тільки зашкодять їхнім діям.

А. В. Кентій

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Карпатський рейд / А. В. Кентій // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-9970>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).